

BESLUT

2016-04-18

Dnr: 15/03293

SAKEN

Rapport, SVT1, 2015-11-29, kl. 19.30, inslag om skönhetsingrepp; fråga om opartiskhet, saklighet och respekt för privatlivet

BESLUT

Inslaget fälls. Granskningsnämnden anser att det strider mot bestämmelsen om respekt för privatlivet.

FÖRELÄGGANDE

Sveriges Television AB ska på lämpligt sätt offentliggöra nämndens beslut.

INSLAGET

Inslaget handlade om marknaden för skönhetsingrepp och avsaknaden av reglering på denna marknad. Inslaget presenterades enligt följande.

Välkommen till *Rapport*. Ja, trots att skönhetsingrepp som går fel kan orsaka svåra skador så är marknaden för skönhetsingrepp i stort sett oreglerad. Men snart kan det vara slut på det. *Rapport* kan nu berätta att regeringens utredare vill införa en helt ny lag där det bland annat krävs att ingreppen ska utföras fackmannamässigt. Vi har träffat [personnamn] som skadades svårt när hon skulle ta bort pigmentfläckar.

Reportern sa följande i början av inslaget.

[Kvinnans namn] försöker men sminket kan inte dölja ärren helt. Ärren kommer från de brännskador som [kvinnans namn] fick efter en IPL-behandling mot pigmentfläckar för två år sedan. Men någonting gick snett och efter en stund avbryter [kvinnans namn] behandlingen på grund av starka smärtor. Då har hon öppna sår i ansiktet.

Därefter medverkade kvinnan och uttalade sig om den aktuella händelsen. Hon sa att personen som behandlat henne, NN, försökte dölja såren med foundation och att detta var totalt livsfarligt samt att det första som personalen på sjukhuset fått göra dagen efter när kvinnan kom dit var att rensa upp och tvätta rent det

som fanns i såren. Reportern sa att kvinnan fick djupa brännskador på kinden, på näsan och i pannan samt att det tog sex veckor innan såren läkte. Kvinnan sa därefter följande.

Ja, jag har ju också ifrågasatt vad det var som gick tokigt i detta fallet och den här behandlaren hävdar att hon inte har gjort något fel alls utan hon hävdar att hon hade behandlat mig precis likadant igen och det är ju otroligt oroväckande.

I inslaget sa reportern att marknaden för olika typer av skönhetsingrepp växer i Sverige men att branschen länge varit en blind fläck för våra lagstiftare och myndigheter. En docent i plastikkirurgi medverkade och uttalade sig enligt följande.

Det är inte helt ovanligt att vi ser skador efter behandling hos oseriösa behandlare och vi ser det säkert någon gång i veckan. Jag tror det beror på att den här marknaden är oreglerad och det räknas inte som hälso- och sjukvård och det är många som tycker att det här är intressant och det här är någonting som jag vill hålla på med. Det finns pengar i det förstås också.

Därefter medverkade regeringens särskilda utredare i frågan och uttalade sig om en ny lag som hon skulle föreslå. Lagen skulle bland annat innebära att tillstånd ska krävas för att utföra verksamhet inom kroppsbehandlingsbranschen och att kommunerna ska utföra tillsyn tillsammans med Inspektionen för vård och omsorg. Reportern sa därefter följande.

Utredaren vill också införa krav på att kroppsbehandlarna ska utföra arbetet fackmannamässigt. [Kvinnans namn] behandling gjordes av [NN] på företaget [företagsnamn] i [ortsnamn].

I samband med detta spelades en del av ett samtal med NN upp. NN sa att hon inte tänkte ta det här på telefon. Reportern sa följande.

Vi har upprepade gånger försökt boka en intervju med [NN] men inte lyckats. I ett mejl bekräftar hon att [kvinnans namn] blev brännskadad men att det är ett olyckligt undantag och inte någon regel. [Kvinnans namn] anmälan ledde till att Strålsäkerhetsmyndigheten förbjöd [företagsnamn] att utföra IPL-behandling till dess att de vidtagit åtgärder.

I slutet av inslaget uttalade sig kvinnan som blivit brännskadad i samband med behandlingen hos NN. Hon sa då att hon aldrig skulle göra om behandlingen igen och om hon skulle göra det skulle hon vända sig till sjukvårdsutbildad personal som vet vad de jobbar med.

ANMÄLAN

Anmälaren är ägaren till det aktuella företaget, NN, och den person som utförde behandlingen på kvinnan som medverkade i inslaget. NN anser sammanfattningsvis följande.

Inslaget visade inte en rättvis bild utan bara åsikter. NN har till exempel inte lagt någon foundation efter brännskadan på kvinnan som medverkade och har inte heller nekat till att vilja vara med i inslaget. Sveriges Televisions (SVT) sätt i kontakten med NN kändes aggressivt och SVT hade redan bestämt sig för att välja parti. Reportern har tillsammans med sin kameraman tvingat sig in i företagets lokaler flera gånger vilket har påverkat hela verksamheten. NN har trots detta försökt att vara tillmötesgående och flera gånger bett reportern sammanställa sina frågor innan ett eventuellt möte men fått mycket knapphändiga svar. NN har inte på något sätt försökt undanhålla information eller undvikit att svara utan har svarat tidsenligt. Däremot har NN ifrågasatt reporterns strategi att tvinga till sig film och bild innan NN känner sig bekväm med ett personligt möte.

Vidare identifierades NN genom bild, namn och röst i inslaget och företagets namn hängdes ut. I inslaget beskrevs inte att alla företagets maskiner är vetenskapliga och att företaget har diplom. Det aktuella fallet var enligt NN en brännskada på 4 900 behandlade kunder. NN känner sig väldigt kränkt och orättvist behandlad.

PROGRAMFÖRETAGETS YTTRANDE

SVT anser att inslaget överensstämmer med kraven på opartiskhet och saklighet samt bestämmelsen om respekt för privatlivet och anför följande.

Det ligger helt inom SVT:s uppdrag att granska en bransch som den aktuella, då marknaden för skönhetsingrepp blir allt större, och då skadorna vid felaktiga behandlingar kan bli allvarliga. Under arbetet med granskningen kom redaktionen i kontakt med flera personer som skadats i samband med IPL-behandlingar. Det aktuella fallet valdes eftersom det fanns en dokumenterad anmälan som prövats av Strålsäkerhetsmyndigheten, med kritik av behandlingen som följd.

Vad gäller sakligheten anför NN att den kritik som riktades mot företaget endast handlade om åsikter. Detta motsägs av Strålsäkerhetsmyndighetens förbud och föreläggande mot företaget, som framgick av inslaget. Resultatet av inspektionen sammanfattas i att ”det sammantagna strålskyddet bedöms som ej godtagbart”. Brister i bland annat utbildning för att handha utrustningen noterades. I tillsynsrapporten skriver myndigheten vidare: ”trots att en skada uppkommit under en behandling har ingen åtgärd vidtagits för att minska risken för att en ny skada ska inträffa.”

Att den uppkomna brännskadan behandlades med foundation finns beskrivet i anmälan till Strålsäkerhetsmyndigheten och bestrids inte av NN:s svar till myndigheten. I myndighetens tillsynsrapport skrivs även: ”verksamhetsutövaren

har inte tillräckligt med kunskap för att själv hantera brännskador som kan uppkomma vid behandlingar.”

SVT anser att det därmed är fastslaget att de sakuppgifter som nämndes har grund i Strålsäkerhetsmyndighetens dokumentation. Den intervjuade kvinnans ord om hur hon upplevde behandlingen och skadorna är uttalanden gjorda av en tillfällig medverkande, som inte fullt ut omfattas av kravet på opartiskhet.

För att ge NN en möjlighet att ge sin version av händelserna och för att få svar på frågor sökte redaktionen NN vid flera tillfällen under 13 dagar, både genom telefonsamtal, besök, sms och ett tiotal mejl. NN meddelade i samtal att hon inte tänkte prata om händelsen på telefon. I hennes mejlsvar gav hon inte heller något besked om, och i så fall när, SVT kunde få boka en intervju med henne. I stället skickade hon en kortfattad skriftlig redogörelse för händelserna som rörde behandlingen av kunden. I god tid innan publicering skickades de frågor som reportern ville ställa vid en intervju, detta mejl besvarades aldrig. SVT:s reporter försökte därefter få kontakt med NN genom ett besök på den adress i Stockholm som angavs på företagets hemsida, men där uppgav personer på plats att de inte samarbetat med NN på lång tid. Därefter gjorde SVT:s team ett besök i den salong där behandlingen utfördes, detta finns dokumenterat i inslaget. SVT avvisar anmälarens påstående att teamet vid flera tillfällen skulle ha tvingat sig in lokalerna.

Då det blev uppenbart för redaktionen att NN undandrog sig medverkan så bestämdes att i stället återge NN:s bästa argument, det vill säga de formuleringar i mejlform som fanns om att brännskadan var ett olyckligt undantag och inte regel.

SVT anser att det finns ett stort nyhetsvärde och allmänintresse att berätta om de risker som finns för allvarliga skador vid ett populärt skönhetsingrepp. IPL-behandlingar erbjuds fortfarande av den aktuella skönhetssalongen och därför är det ur konsumentsynpunkt också rimligt att de ansvariga ombeds svara på frågor om hur behandlingarna görs säkra. Inslaget berör enbart NN:s yrkesutövning. Om nämnden trots detta skulle anse att NN:s privatliv skulle vara kränkt vill SVT peka på det stora allmänna intresse som konsumentinformation i hälsorelaterade frågor har.

ANMÄLARENS KOMMENTAR

Anmälaren har getts möjlighet att kommentera SVT:s yttrande men har inte hörts av.

AKTUELLA BESTÄMMELSER

SVT ska utöva sändningsrätten opartiskt och sakligt samt med beaktande av att en vidsträckt yttrande- och informationsfrihet ska råda i televisionen (13 § i sändningstillståndet). Kravet på saklighet innebär främst att uppgifter som är av betydelse för framställningen ska vara korrekta och att framställningen inte får vara vilseledande, till exempel genom att väsentliga uppgifter utelämnas.

Av betydelse för bedömningen är också bestämmelsen om att SVT ska stimulera till debatt, kommentera och belysa händelser och skeenden samt granska myndigheter, organisationer och företag som har inflytande på beslut som rör medborgarna (8 § i sändningstillståndet). Denna skyldighet innebär enligt granskningsnämndens praxis att ett program eller inslag kan ha en kritisk infallsvinkel utan att strida mot kravet på opartiskhet. Om allvarlig kritik riktas mot en klart utpekad part ska dock den kritiserade få bemöta eller kommentera kritiken. Som regel ska detta ske i samma program eller inslag, antingen genom att den kritiserade själv medverkar eller genom att en kommentar från honom eller henne redovisas.

Kraven på opartiskhet och saklighet tillämpas enligt granskningsnämndens praxis i princip fullt ut på programledare, reportrar och andra som genom sin ställning i ett program kan uppfattas som företrädare för programföretaget. Med hänsyn till den vidsträckta yttrandefriheten kan kraven ställas lägre i fråga om intervjuade, debattdeltagare och andra så kallade tillfälliga medverkande.

SVT ska respektera den enskildes privatliv i programverksamheten om inte ett oavvisligt allmänt intresse kräver annat (15 § i sändningstillståndet).

Granskningsnämnden får besluta att ett programföretag som brutit mot villkor i sitt sändningstillstånd på lämpligt sätt ska offentliggöra nämndens beslut (17 kap. 10 § radio- och tv-lagen).

GRANSKNINGSNÄMNDENS BEDÖMNING

Granskningsnämndens uppgift är att pröva om innehållet i sända program följer de regler och villkor som gäller för sändningarna. I nämndens uppgift ingår inte att pröva omständigheter kring tillkomsten av program. Anmälarens kritik i denna del lämnas därför utan åtgärd.

Nämnden anser inledningsvis att den kritik som riktades mot NN i inslaget var av sådan art att den krävde ett bemötande. Av handlingarna i ärendet framgår att SVT kontaktat NN för att boka in en intervju samt att NN lämnat kommentarer via mejl. Nämnden saknar underlag i fråga om vad som sagts i denna kommunikering. SVT uppger i sitt yttrande att den kommentar från NN som redovisades i inslaget var NN:s bästa argument från mejlkommunikeringen. Då

NN inte hörts av saknar nämnden uppgift om NN:s inställning till SVT:s påstående. Mot den bakgrunden kan nämnden inte finna att det finns grund för slutsatsen att inslaget strider mot kravet på opartiskhet i denna del.

Nämnden konstaterar att den medverkande kvinnan var en tillfälligt medverkande för vilken kraven på opartiskhet och saklighet kan ställas lägre än på företrädare för programföretaget. Vad kvinnan uppgav om hennes personliga uppfattning om den aktuella behandlingen medför därför inte att programföretaget har åsidosatt kraven på opartiskhet och saklighet. Nämnden kan vidare inte finna att vad NN i övrigt anfört medför att inslaget strider mot dessa krav.

Nämnden konstaterar att NN, genom uppgift om namn, yrke och arbetsplats samt uppspelning av NN:s röst, gick att identifiera i inslaget. Den bild som inslaget förmedlade av hennes yrkesutövning innebar enligt nämnden ett intrång i hennes personliga integritet. Med beaktande av de omständigheter som nämndes i inslaget var intrånget inte motiverat av något allmänt intresse. Inslaget strider därför mot bestämmelsen om respekt för privatlivet.

Detta beslut har fattats av Kristina Ståhl (skiljaktig), Leif Hedman, Nedjma Chaouche, Ulrika Hansson, Clas Barkman (skiljaktig) efter föredragning av Nathalie Eriksson.

På granskningsnämndens vägnar

Kristina Ståhl

Nathalie Eriksson

SKILJAKTIG MENING

Ordföranden Kristina Ståhl och ledamoten Clas Barkman var skiljaktiga och ansåg att inslaget borde frias i fråga om respekt för privatlivet enligt följande motivering.

Nämnden konstaterar att NN, genom uppgift om namn, yrke och arbetsplats samt uppspelning av NN:s röst, gick att identifiera i inslaget. Nämnden anser att det lämnades uppgifter om NN i inslaget som var av intrångskaraktär. Uppgifterna hade dock en tydlig koppling till NN:s yrkesverksamhet. Inslaget strider därför inte mot bestämmelsen om respekt för privatlivet.

Detta är en elektronisk kopia av beslutet. Namnunderskrifter finns på originalhandlingen som förvaras hos myndigheten.